

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3.-id —
pol leta 1.80
četrt. — 80
Posamezne štev.
15 kr.

Oznanila
krat natisnena
od vrste 15 kr.

Naročnina,
oznanila in reklamacije
pošiljajo se

upravnistvu
v Maribor.

Odpriete rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se prdene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se neoziramo.

Nefrankovana pisma,
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
oceno poslane knjige
se ne vračajo.

Naša organizacija.

Organizujmo se! Zvezimo se! kličejo glasneje in glasneje vsi stanovi; vedno bolj se čuti, da posameznik omaguje v življenskem boju. Povsod snujejo društva, zadruge in zveze. In pri nas? Kar drugi stanovi še le sedaj pripravljajo, imamo mi že dalj časa. Posamne dežele preprežene so že desetletja z okrajnimi društvi, ki imajo sredotočja v deželnih zvezah in pri nas še posebej v „Zavezi slov. učit. društev“. Lahko torej rečemo, da smo v tem oziru druge stanove prehiteli. In če bi samo osnovanje društev že stan ojačilo, moral bi biti naš stan jako močan. Da pa temu ni povsem tako, prepričamo se žal lahko vsaki dan, osobito pri naših podjetjih.

Je-li temu kriva morda pomanjkljiva organizacija? Nikakor ne, pač pa način, kako se naša organizacija izkorišča! Še vedno se najdejo tovarišice in tovariši, ki živé le osebnim koristim brez vsakega ozira na svoje sodruge in potrebe vsega stanu ter se celo dosledno odtegujejo občevarju s tovariši, posebno pa delovanju v naših društvih. — Drugi sicer občujejo s tovariši in prihajajo tudi k društvenim zborovanjam, a le, če jim primanjkuje druge družbe. — Tako je v vsakem okraju le peščica tovarišev, ki se redno shajajo in posvetujejo ter zasledujejo potrebe in koristi vsega stanu, ki se podvrgavajo potrebni disciplini in izvršujejo društvene sklepe, med tem ko jih malomarnost drugih tovarišev le ovira.

Kolikokrat plačuje se vnetim tovarišem njih delavnost z nehvaležnostjo, kolikokrat morajo prenašati podtikanje slabih namenov i. dr.! Se je li potem čuditi, če tudi izmed njih marsikateri utihne in če se nas učitelje ne upošteva tako, kakor je stanu primerno. Saj tudi najboljši generali ničesar ne opravijo brez dobro discipliniranih in navdušenih vojakov; po vsem za nič pa so jim vojaki, ki so le na papirju.

Torej ne boljše organizacije ampak več stanovske zavednosti in navdušenja za stvar je treba. To moramo v prvi vrsti obuditi, sicer nam tudi najboljša organizacija ničesar ne koristi. V to svrhu nam je pričeiti živahno agitacijo.

Če imaš tovariša, ki se rad odteguje učiteljskemu društvu, obišči ga večkrat in skušaj ga pridobiti skupni stvari. Mirno in potrpežljivo izpodbijajo vse njegove uvete, dokler ga ne izvabiš k zborovanju. Če bo našel tam pravo kolegijalnost, prišel bo izvestno še večkrat in postal morebiti gorečnejši od tebe. — Tako delajmo in ne mirujmo, dokler ni vsak učitelj veren član učiteljskega društva! Tedaj bomo mogli še le reči, da smo jedini, tedaj bodo naši dogovori in sklepi imeli pravo veljavo in le tedaj še le bomo smeli zahtevati primernega upoštevanja. — S tem bi dosegli mnogo, rekel bi, skoraj vse, ker drugo primerno društveno delovanje razviló bi se potem samo po sebi.

Delovanje v šoli odkriva nam vedno nove nedostatke; k društvu ž njimi! Razgovarjajmo se skupno o njih!

Več oči več vidi. Kaj je z našimi podrobnimi učnimi načrti? So li oni, pri uradnih konferencah v naglici prebrani in sprejeti, res brez pomanjkljivosti in nedotakljivi? V kolikih šolah se pa resnično upoštevajo? Po katerih predlogah pa poučujemo risanje brez pik in lepopisje? Ni li čudno, da ne učimo v vseh slovenskih šolah enakih črk? Li ni sramotno, če čakamo, da nam vse te stvari uredijo vse hvale vredni strokovnjaki profesorji, katerih posel ni lahek. Lotimo se sami dela in ustvarimo si po lastnih skušnjah kaj rabljivega, oziroma prilagodimo drugih dela našim potrebam. Bi li učitelji jednega ali dveh okrajev ne mogli tekom jednega leta rešiti jedno navedenih večjih vprašanj?

Če bi si društvo omislilo hektograf, pripravil in razposlal bi lahko dotični poročevalec oziroma odsek pred vsakim zborovanjem odlomek svojega poročila, o katerem bi se potem lahko vršil temeljit razgovor. Naglašam pa tukaj, da mora pri takih razpravah biti zanimanje občno, razgovor vsestranski, ker klopem in stenam more govoriti morebiti kak deželni ali državni poslanec, kojega govor se vsaj stenografira, nikakor pa ne tovariš, ki se je trudil brez ozira na svoje zdravje, da bi dobri stvari koristil.

Poznam društvo, ki je slično delovanje pričelo, a sicer več in navdušen tovariš je začeto delo ustavil, ker je našel premalo zanimanja in si ni mogel pridobiti prepričanja, da bo njegov veliki trud prinašal primernih koristij. Sedaj se to baje obče obžaluje, a užaljeni poročevalec noče nadaljevati, drugi pa tudi nimajo poguma.

Poskusimo še drugod, a bodimo resnejši! Vsako društvo naj si pričetkom leta napravi nekakšen načrt svojemu delovanju, določi naj se jedno večje vprašanje in več majhnih, seveda po močeh, s katerimi razpolaga. Tako bi si polagoma uredili šolske potrebe in povzdignili šolo na kolikor mogoče visoko stopinjo, kar nam mora biti vedno prva skrb. S šolo raste in pada naš upliv in ugled! Če svoji nalogi v šoli povsem zadoščamo, zapremo usta raznim klevetnikom in tudi nekojim tako priljubljeno strašilo — stari, revni, neizobraženi in vsled tega povsod odvisni „šomašter“ — bo izginil popolnoma. Vsemu temu delovanju so najprimernejšo poprišče naša društva, oklenimo se jih torej!

Kako je pa pri nas z gospodarskimi vprašanji? Nismo li jako majhni — ne toliko po številu, kakor po delavnosti — napram nemškimi tovarišem na Češkem? Gotovo so oni svoje lepe uspehe dosegli le z živo stanovsko zavestjo in živahnim društvenim delovanjem. Posnemajmo jih in podpirajmo v tem oziru v prvi vrsti našo dično „Zavezo“, ki je že davno storila prve korake, („Popotnik“, zavarovanje pri banki Slaviji, „Knjižnica za mladino“) in bi gotovo storila še več, da je naša mlačnost ne zadržuje.

Kdo nam pa prirejuje oziroma popravlja naše šolske knjige? Kdo odločuje pri reorganizaciji šol? Kdo sestavlja nam namenjene tiskovine? itd. Kdo se briga v teh in sličnih vprašanjih le za naše mnenje, ko bi vendar morali mi odločevati, ker moramo vedeti, kaj je šoli v prid in kaj ji škoduje. Zakaj je tako?!

Naštel bi še lahko več stvari, ki bi sicer morale drugačne biti, a mislim, da sedaj vsakdo spozna potrebo stanovske jedinstvi, ki se goji v prvi vrsti v naših društvih. Poslužujmo se jih torej v polni meri! Prihajajmo redno k vsakemu zborovanju in pustimo tiste piškave izgovore, posebno pa slabo vreme. Kolikokrat pridejo ravno v neugodnem vremenu oddaljenejši tovariši, izostanejo pa bližnji, ki imajo dokaj boljša pota! Tam nekje na Spodnjem Štajerskem napovedal se je gospod okrajni nadzornik kot poročevalec pri zborovanju učiteljskega društva. Slučajno je tisti dan precej deževalo, a zbrali so se ob uri vsi, sicer ne prevneti društveniki. Koliko nas pa izostane od uradne konferencije, naj si je vreme še tako slabo? Kar je jedenkrat mogoče, naj drugokrat ne bo nemogoče! Nam je li res potreba še šibe (strahu), kakor otrokom?

Še bolj ničevi so drugi izgovori, kakor lov, zborovanje in veselice drugih društev, delovanje pri raznih korporacijah, delo v šolskem vrtu itd. Vsaj jeden dan v mesecu vendar lahko posvetimo skupni stvari, saj s tem znatno napredujemo v svoji naobrazbi, v zaupnem pogovoru s tovariši si pa nabereimo novih močij za naš naporni poklic. Naj so Tvoji tovariši tudi ure in ure oddaljeni od Tebe, vendar tudi v hribih ne poznaš osamelosti, če se le vsak mesec ž njimi shajaš.

Konečno naj se dotaknem najhujšega nasprotnika vsemu plodonosnemu skupnemu delovanju: osebne občutljivosti. Marsikdo z mirno dušo ali celo z vnetostjo razdira tudi najpotrebnejšo društvo, ker se je po njegovem največkrat krivem mnenju njegova oseba žalila. Tako naj pri nas izobražencih ne bo. Ločimo stvar od osebe, podrejujemo osebo vedno stvari in vadimo se v zatajevanju samega sebe. Naj Te, nadučitelja ne žali, če vodi društvo učitelj ali celo podučitelj; skušaj ga temveč z delavnostjo in požrtvovalnostjo nadkriliti in lahko bo trnjevi venec predsedništva prihodnje leto kinčal Tvojo glavo. Ne zameri podučitelju-blagajničarju, če se drzne Tebe, morebiti celo svojega „šefa“ opomniti, da še nisi plačal društvenine; on izpolnjuje le svojo preklicano dolžnost in ni kriv Tvoji pozabljenosti. Prizanesi vestnemu poročevalcu, ako malo podrega zaspance in zapečnjake tudi, kadar si Ti med njimi; on je le hvale vreden, ker se tako briga za našo sveto stvar. Ne sodi pri predlogih predlagatelja, naj bo on kdor in kaj koli, če je le stvar dobra itd.

Organizujmo se torej v tem smislu, bodrimo in tudi nadzorujemo drug drugega, da bodemo povsod izvrševali storjene sklepe in podpirali skupne zadeve, uspeh potem ne izostane.

Kdor bi se nam pa navzlic vsemu prizadevanju ne pridružil, ostani sam; on gotovo ni vesten učitelj in ne zasluži našega upoštevanja.

Idejalist.

Utrinki iz socijalne pedagogike.

Piše Brinjos. (Dalje.)

Prvi pogoj, dasi tudi stvarnega značaja, vendar neobhodno potreben za stvoritev družbe je, da se nahaja več oseb v skupnem prostoru. Nikakor pa še ni sleherna skupna množica ljudi tudi že družba. Poglejmo na pr. mnogobrojno množico, ki se ob sejnih na trgu peha in vrvi; veliko ljudi zbrano je na jednom prostoru, toda moremo li jih že imenovati družbo? Nikakor ne, kajti posamezne osebe spojene so le liki atomi v jedno skupino, ki se pa takoj razkroji, ko posamezniki zadostijo svojim različnim željam, ker ne čutijo v sebi nikakega skupnega teženja, skupnega smotra.

Drugi pogoj, da se omogoči družba, je torej, da ima več ljudi jeden in isti smoter pred očmi.

A tudi ta znak še ne zadostuje, kajti množica, ki se je le začasno zbrala v istem prostoru, da ustreže enakim željam, ki se pa zopet razide, ko preneha skupno teženje, stvarja še le skupino, a ne družbo. Pomislimo na ljudstvo, ki se ob določenem času zbira v gledališču, na veselicah, v cerkvi ali ob kateri drugi svečani priložnosti; tu imajo vsi jeden smoter, da vidijo kako žaloigro, da se divijo ubranim glasovom godbe, da so navzoči pri svečani službi božji, toda ta smoter ni trajajoč, a oni so kot slušalci še povrh le trpežni in nikakor delujoči udje.

Zadnji pogoj družbi je torej, da se snide več ljudi istega, trajnega teženja in da posamezne osebe tudi kot delujoče nastopajo.

Označivši pojem družbe po bistvenih lastnostih, oziroma se še nekoliko na druge posebnosti, ki ločijo človeško družbo od drugih združitev.

Človek je skrajno združno bitje, „zoon politikon“, ki čuti v sebi neobhodno potrebo **druženja (asocijacije)**. Kljub svoji zmožnosti, da si lahko pridobi po raznih vednostih največjo oblast nad prirodnimi močmi, porodi se vendar slabotnejši in nerazvitejši nego katera si bodi žival, koji vsaj nagon pokaže pot do zrna na polju ali slaščice v pisani evetlici. Ako bi ostal človek sam, ko lilija na polju ali orel na strmih pečeh, ne prešnil bi njegovih možganov žarek božje modrosti, samostojno umsko delovanje, ampak njegove zmožnosti ostale bi v klicah nerazvite, nerazvezane, kakor njegov jezik, ki more le po asocijaciji slikati svoje misli v zračnih vztrepetih.

Bitje, imenovano človek, podvrženo je bolj, ko katerosibodi stvarstvo zakonu molekularne privlačnosti. Jeden atom kisika, jeden solčni prašek podi se lahko popolnoma osamljen po vsemiru, v samoti stoječe drevo rodi isti sad, ko v sadunosniku; samotno stanujoča lastavica ima iste lastnosti, ko v največji trumi. Drugače pa človek; on čuti vselej in povsod v sebi potrebo združitve, in čim večje je že središče, proti kateremu teži, tem večja je tudi privlačnost. Ozrimo se le na pr. na Dunaj, Pariz, New-York! Vedno večji postaja njih obseg, vedno več moči vsrkavajo v svoje osrčje, in ako bi se to vršilo nepretrgoma, brez ovir, morali bi v nekaterih stoletjih vsa bitja biti zbrana in vezana v teh središčih. Asocijacija bi prestala.

Vendar človeštvo ima še v sebi neko drugo teženje, teženje po lokalni združitvi, liki nebesnim telesom, ki ne krožijo le okoli jednega, vse vladajočega solnea, ampak tudi krog drugih manjših planetov in še celó okoli svoje lastne osi. Čim več je takih lokalnih središč, ki združujejo svoje obližje in osredotočijo vse pojedine moči v svojem žarišču, tem krepkejše in popolnejše družijo se posamezni člani, tem intenzivnejša je asocijacija osebnostij.

Ako se razrušijo vsa okrožna sodišča in ako se vsa moč zbere v jedni osrednji vladi, prestane radovoljna, naravna združitev v prospeh pojedincev, a na njeno mesto razšopiri se neradovoljna, v blesku sabelj odsevajoča in v gromu topov odmevajoča, nenaravna združba; — da le pade vse vladajoča glava, in združitev je razkrojena na toliko atomov, kolikor jih je sestavljalo dotično spojino.

Kako silno teži vse človeštvo po neki jedini, srednji točki, a razven tega še vendar zahteva več manjših osij, ki zbirajo bližino v manjša središča: to nam prav jasno kažejo nekateri državni dogodki in nekatere zgodovinske razmere.

Ako se ozremo na staro Grško, vidimo povsod, v Atiki in Lakedemoniji, v Argosu in Beotiji, da celo na vsakem malem otoku samostojno vlado; vse se je zbiralo v manjše za-se delujoče skupine, ki so si pa vendar izbrale svoje skupno solnce: olimpijske igre in amfiktijonsko zvezo. Naraven razvitek in brzo napredovanje bila sta posledica. Ko pa perzijske vojske sčasoma spremené vse državnice takorekoč v ogromen ostrog, ki je silno povečal moč in vpliv osrednje vlade, zadostovali so nekateri silni udarci mladeniško-bodrega soseda, Makedonca, da se je sesedlo trhlo tramovje in se razrušilo nekdanje veličastno poslopje v prah in pepel, ki ga je raznesel veter na vse strani svetá.

Slično nam govore dogodki iz-za starih Rimljanov. Ko mravelj gomazelo in vrvelo je marnih ljudij, ki so se trudili za razvoj svojih mestec, kojih je bilo vse pisano od mokrih obal do Apenin; nad vsemi pa je pazno čuvala mati Roma, središče bogovom in osivelim žrecem. Vojne obogatile so pa sčasoma bojaželjno mesto in mu dale tako ablast, da je prestalo živahno življenje po pokrajinah in da se je stekala vsa moč in ves napredek le v mestno obzidje. Še nekaj časa in vsa država bila je razdeljena med mali broj bogatašev, obdanih s trumami sužnjikov; a sredi med njimi pozlačena hiralnica, bolnik, kojega žarna lica oznanujejo smrtneža črva.

V združenih državah spojena so krajevna in osredna središča: nove ceste, krasna mesta, nove šole rasto, ko gobe v deževju.

Za Špansko bil je Kolumb prava nesreča; prej evetoča in močna država, posejana z živahnimi mesti, postala je po svoji kolonijalni politiki, koje nasledek je bila začasna moč osrednje vlade, prav beraška pokrajina.

Vse te označene razmere, kakor tudi pogled na nekedanje nemške državnice in na sedanjo združeno Nemčijo, na odnošaje ob francoski revoluciji, na propad skrajno centralizovane Poljske itd., priča nam jasno da človeštvo tem bolj napreduje, čim bolj je organizacija človeške družbe podobna sestavi našega osolnčja.

Druga znamenita lastnost človeška je njegova **osebnost (individuvalnost)**. Vsaka žival je le tip svoje vrste; vsaka je popolnoma odvisna od svoje naravne organizacije, ki jo priklepa na določene razmere, kakor ribo v vodi, ptico v zraku. Ljudje se pa razlikujejo drug od drugega po svojih raznoterih zmožnostih, občutih in težnjah, kot njih mnogovrstni izraz obličja. Človek je sposoben, prilagoditi se vsem razmeram. On živi na ravniku in ob tečajih, on uživa meso z isto slastjo, ko sadje, njegova roka suka sekuro in pero, drži plug in žezlo.

Osebnost se ne pojavlja le v mnogoličnih značajih in nazorih, v mnogoteri izobrazbi in raznih mislih, ampak kaže se nam tudi na zunaj, kot „delitev dela“. „Čim nepopolnejše je bitje“ — pravi Goethe — „tem sličnejši so si posamezni deli in tembolj so le odsev celote. Najpopolnejše bitje razlikuje se po svojih sestavnih delih najintenzivnejše.“ Ta izrek ni le istinit z ozirom na rastline in živali, ampak on velja tudi za človeško družbo.

Čim večja je raznovrstnost opravil, tem mnogobrojnejša je tudi potreba, da se razvije človeški um, tem mnogoličnejši bodo pojedini deli in tem popolnejša celota, kar nam živo pričajo države, baveče se jedino le s poljedelstvom in one, ki združujejo v sebi obrt, kmetijstvo in kupčijo.

Zelo jednostransko razvite osebnosti ne prijale bi nikakor trezno motrečemu očesu; da se ustvari harmonično spojena celota, v kateri je vse v pravem razmerju, v prilični odvisnosti, treba je, da se posamezne lastnosti in pojedine osebe (skupine) združujejo. Druženju je treba najrazličnejših osebnostij, a razvoj osebnosti je odvisen od večje ali manjše moči druženja. Poljedelcu ni treba združiti se s poljedelcem, pač pa z mlinarjem, tesarjem, kovačem in jednako potrebuje zopet mlinar tesarja, kovača in poljedelca. Življenje je le neprestano izposojevanje moči, a kjer ni razlik, tam tudi ni menjave; individuvalna razlika raste ali pada v razmerju, kakor postaja druženje intenzivnejše ali pa medlejše.

Človeška družba ima nadalje velepomembno svojstvo, da se more neprenehoma **popolnjevati** (Perfektibiliteta). Orel, vol in lev so še vedno isti, ko za Homerja; lisica ostala je stara tatica, osel nekdanji dolgouhi neokretnež; samo človek zapušča izrodke svojega uma po ustnem izročilu in pismu svojim potomcem, le v človeški družbi uče se zanamci od naših izkušenj.

Herder* in posebno Bukle** opozorila sta občinstvo na to znamenito stran človeštva, dokazujoč, da človeška zgodovina ni le zapisnik raznih junaških činov in opustošujočih vojsk, ne le roman mnogih venčanih intrigantov in krvolokov, ampak živa priča neprestanega napredka, ki se vrši v človeški družbi sicer počasi in sunkoma, a trajno in neizbrisljivo.

* „Ideen zur Philosophie der Geschichte“.

** „Zgodovina civilizacije na Angleškem“; nemška izdaja A. Ruge.

Domneva napredku je gibanje, ki izvira iz neprestanega razkrojevanja in spajanja snovi, katero nastopa zajedno s toploto. Vzrok gibanju je torej toplota. „Telesna toplota“ — pravi družboslovec Carey — nastaja po kemičnem procesu, kateremu je hrana v kurjavo; družbena toplota je pa posledica kombinacije, ki izvira zopet iz mnogoličnosti. Človeška družba se potemtakem tembolj popolnuje, čim različnejše so osebnosti.

Slednjič: človeška družba ima na sebi pečat **odgovornosti** (Responsabiliteta), ki zahteva od vsakega uda, da opraviči svoje dejanje in nehanje Stvarniku in svojim sočlanom.

Marna mravljica se dan na dan ukvarja in tudi za občni blagor svoje domovine — mravljišča; nagon ji veleva to, a nikakor čut odgovornosti. Človek kot ud družbe, skuša pa svoje osebne težnje prilagoditi občnemu teženju svojih sobratov, ker si je svest svoje odvisnosti od celote in nje važne zadače v krogu pretvarjajočega se stvarstva.

Čut odgovornosti nahaja se v posameznih članih družbe v toliko ostrejših potezah, kolikor višje se je še tista povzpela v svoji popolnosti. Divjaki otresajo se svojih, v skrbéh in v ljubezni osivelih starišev z največjo hladnokrvnostjo in se ponasajo sè skalpi svojih žrtev. Sebični farmar si zadovoljno gladi brado, ko gleda, kako se mu iz vsake krvave srage, ki se potoči sužniku po licih, porodi nekaj novih lujdorov. Vojaki pogumno bijejo „sovraga“ in iščejo v krvi svoje časti; nekatere lesketajoče kolajne povzdigujejo mu prsi v neizmernem ponosu, češ, tako služi se rodu, tako povzdiga se človeštvo. Toda družba, v kateri je globoko utisnjen čut vsestranske odgovornosti, imenovala bi ta sebična dejanja po njih pravem imenu; nazivala bi jih: nečloveštvo, zverinstvo, uboj.

S popolnostjo družbe, oziroma z razvojem osebnostij, intenzivnostjo druženja in hitrostjo popolnovanja raste tudi odgovornost njenih članov.

(Dalje pride.)

Drugi deželni jezik v ljudskih šolah na Kranjskem.

C. kr. deželni šolski svet kranjski je pred nekoliko tedni izdal nastopni ukaz:

Na provzročitev deželnega odbora kranjskega in zaslišavši poprej zakonite zastopnike dotičnih šolskih občin ukazuje c. kr. deželni šolski svet na podstavi § 6. državnega šolskega zakona z dné 14. maja meseca 1869. leta, državni zakon št. 62, da je pričenshi od drugega tečaja šolskega leta 1896/97. na vseh štirirazrednih in večrazrednih občnih ljudskih šolah s slovenskim učnim jezikom od tretjega razreda dalje uvesti nemški, na vseh štirirazrednih in večrazrednih ljudskih šolah z nemškim učnim jezikom pa slovenski jezik kot obvezen učni predmet. Drugi deželni jezik (bodisi nemški, bodisi slovenski) je učiti po določilih normalnega učnega črteža za ljudske šole na Kranjskem z dné 25. septembra meseca 1886. leta, št. 2439.

Oprostiti — toda samo izjemoma — od tega obveznega učnega predmeta se smejo samo takšni učenci in takšne učenke, ki, iz druge dežele preselivši se na Kranjsko, vstopijo v četrti ali v kakšen višji nego četrti razred kakšne kranjske javne ljudske šole, ali pa tisti šolski otroci, pri katerih njih roditelji ali zakoniti zastopniki želé oprostivte iz posebnega ozira vrednih razlogov. O takšnih prošnjah razsojajo c. kr. okrajni šolski svéti, oziroma c. kr. mestni šolski svet v Ljubljani.

Tako govori ta zanimivi ukaz c. kr. deželnega šolskega sveta kranjskega.

Štirirazrednic in večrazrednic s slovenskim učnim jezikom se ta ukaz nič ne dotika. Na vseh teh šolah se že od leta 1884. uči nemški jezik kot obvezni učni

predmet v tisti izmeri, kakor to predpisuje normalni učni črtež iz leta 1884., oziroma iz leta 1886.

Važno pa je, da se bodo morali odslej tudi naši nemški deželani radi ali neradi, učiti slovenščine kot obveznega učnega predmeta. In tako se je spet poravnala krivica, ki se je doslej godila našim slovenskim otrokom. Ti so se tudi doslej morali učiti nemščine, nemških otrok pa nihče ni silil, da bi se morali učiti slovenščine. Zlasti občutna je bila ta krivica po tistih nemških ljudskih šolah, v katere zahajajo iz večine slovenski otroci. Ti so v takšnih šolah popolnoma pozabili svojega materinega jezika ter se ščasoma ponemčili. Zdaj pa to ne pojde tako izlahka. Drugemu deželnemu jeziku je namreč po normalnem učnem črtežu določenih toliko učnih ur na teden, da se dado doseči lepi učni uspehi. Na nemških štirirazrednicah, kakor n. pr. na deški in dekliški ljudski šoli v Kočevju in pri Stari cerkvi na Kočevskem se bode učila slovenščina v III. razredu po 8, v IV. razredu po 7 ur na teden. Na mestni nemški deški petrazrednici v Ljubljani se bode učila slovenščina v III. razredu po 7, v IV. in V. razredu po 5 ur na teden. In v mestni nemški dekliški šestrazrednici v Ljubljani v III. in IV. razredu po 7, v V. in VI. razredu po 5 ur na teden.

Ker pa vsa znamenja kažejo na to, da se s prihodnjim šolskim letom tudi na vseh kranjskih srednjih šolah za učence neslovenske narodnosti uvede slovenščina brez izjeme kot obvezen učni predmet, bodo morale ščasoma tudi zasebne nemške ljudske šole na Kranjskem z ozirom na to okolnost za svoje nemške učence uvesti slovenščino v tisti meri, kakor bode poslej uvedena po javnih ljudskih šolah.

In to so spet dosegli ti preklicani slovenski radikaleci! Zasluga za to pridobitev gre v prvi vrsti ljubljanskemu županu Hribarju, ki je lani v deželnem zboru kranjskem sprožil to vprašanje.

J—k.

Nekaj o risanju v ljudski šoli.

J. Lasbacher.

Da predmeti, kateri se učijo v ljudski šoli, niso jednake važnosti, to nam je znano. Vendar pa smo, če tudi zavzemajo veronauk, učni jezik, računstvo in pisanje prvo mesto, dolžni tudi ostalim predmetom posvetiti odmerjene jim urice.

Ker z ljudskošolskim poukom nimamo namena, doseči to ali ono stanovsko izobražbo, temveč, ker je cilj ljudske šole, gledé na nekatere predmete, kakor bi rekel, le nasevanje pešek in vzgoja čvrstih divjakov, ki morejo služiti za krepko podlago zlahtni mladiki poznejše nadaljne odgoje, zato je umevno, da je nekojim predmetom zakonito odločena le dvojica uric na teden. Učitelj je vsled tega tem bolj navezan in prisiljen ta pičli čas vestno izkoristiti, da doseže formalni in materijalni smoter dotičnega predmeta.

Kar nam je doseči v tem ali onem predmetu, to nam pravi šolski zakon in učni načrti, a kako se zahtevani smoter z manjšim trudom učiteljevim in z decimiranim naporom učencev doseže, to je odvisno deloma od spretnosti učitelja samega, deloma pa od metode njegovega poučevanja.

Baš v dandanašnjem času se mnogo govori in piše o metodi raznih ljudskošolskih predmetov, pa kar se tiče risanja, zdi se mi, da je ta predmet v naši šoli še uboga pasterka, češ, „Die Frage über das Zeichnen in der Volksschule ist noch nicht spruchreif geworden“. Ko bi tó tudi kot resnično pripoznali, vendar moramo povdarjati, da, dokler ne bodemo začeli tega vprašanja bolje pretresovati, se tudi ne bode nič zboljšalo v tem oziru.

Dalje na strani 42.

Načrt za računanje na

(Profesor L. Lavtar.)

II. Učni

Ura	Š o l s k o					
	p r v o		d r u g o		t r e t j e	
	neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno
1.		Vrste: v1 klopi sed. 2uč. "1" "2" v2 klop. sed. 4uč. koliko je klopi (učencev)? Takisto za 3, 4 ...klopi	Naloge o ceni, sklep $1-a, a-1$ (2. rač., 65 do 67)	Vrste in sicer vsakovrstne znane, raz- deljene na 5 ur	Števne vaje (3. Rch., 2, 3)	Ponavljanje o shvatbi šte- vil do 1000 (prim. 3. ted.)
2.		Vrste: $6+.=11$ $6+.=12$ itd. v vrsti Takisto za štev. 7, 8, 9	- detto.	detto.	detto.	detto.
3.		detto.	detto.	detto.	detto.	detto.
4.		Vrste: $11=9+.$ $11=8+.$ itd. v vrsti Takisto za št. 12, 13 ...	Naloge o ceni (prim. 1. uro)	detto.	Kakor 2. šol- sko leto	detto.
5.	Oblečene na- loge za sešte- vanje jedn. števil	detto.	detto.	detto.	detto.	Vaje za pre- gled vseh znanih sto- pinj ustnega seštevanja (3. Rch.)
Pripravljalne vaje na oblečene naloge o množenju — Vaje: $11=9+.$, $6+.=11$ — Oblečene naloge za seštevanje jedn. števil		Računanje v vrstah — Naloge o ceni, sklep $1-a, a-1$		Ponavljalne vaje o shvatbi števil do 1000 — Naloge o ceni, kakor 2. šol. leto — Ustno seštevanje, do- tične oblečene naloge		

jednorazredni ljudski šoli.

(Dalje od št. 23. m. 1.)

načrt.

leto	Teden					
	č e t r t o		p e t o		6. 7. in 8.	
	neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno
		Napisavanje vaj, katere kažejo zvezo decimalno pisanih mnogoimenastih števil z ulomki: $\frac{10}{10}, \frac{100}{100}, \frac{1000}{1000}$ se nadaljuje	Računanje z imen. števil. Se pokaže na nekaterih primerih a) ustno, b) pismeno	Razdrobitev		Izračunanje časa pri obrestnih računih
		detto.		detto.		detto.
		Vaje 1. in 2. ure, izpuščajo se samo imena, n. pr. $4:52m = 4 + \frac{5}{10} + \frac{2}{100} m$ se piše: $4:52 = 4 + \frac{5}{10} + \frac{2}{100}$	Skrčitev (prim. 1. uro)	Skrčitev		detto.
		Vaje 3. ure, pomen 1., 2. 3. ... mesta na desni dec. točke. (4. Rch. 47, nal. 3)		detto.		detto.
		Vaje: $6:4325 = 6 + \frac{4}{10} + \frac{3}{100} + \frac{2}{1000} + \frac{5}{10000}$		detto.		detto.
		Vaje: $5 + \frac{2}{10} + \frac{7}{100} = 5:27$ (4. Rch. 48)		Razdrobitev in skrčitev		detto.
Pripravljalne vaje na decimalne ulomke		Razdrobitev in skrčitev imenastih števil		Izračunanje časa pri obrestnih računih		

(Dalje sledi.)

Vsaj se nahajajo tudi med nami možje, ki so si po svojem dolgoletnem poučevanju nabrali precej izkušenj; zakaj bi si jih ne obrnili v prid. Treba je le, da se te izkušnje prerešetajo in spravijo v nekako celoto, in konečno dobimo vendar tudi za ta predmet nekaj glavni navod, po katerem se nam bode ravnati pri poučevanju.

Nekako čudno se nam dozdeva, da gospodi nadzorniki, ki imajo vendar najlepšo priliko opazovati, kako različno se v tem predmetu na raznih šolah poučuje in v kako dijametralnem nasprotstvu si stoje razni zavodi gledé uspehov, pri letnih poročilih le malo ali nič ne govoré, kar bi se tikalo tega predmeta.

Vsak učitelj ima seveda svoje nazore in misleč, vsi poti nas dovedejo v Rim, ostane svojemu načelu zvest, in tako do splošne, količkaj veljavne jedinosti priti ne moremo. Učitelj, ki je obiskoval kedaj meščansko šolo ali realko, se bode za risanje bolje ogrel in pokazati bode imel včasih tudi prav dovršnih slik in izdelkov svojih učencev.

Drugi tovariš zopet kaže nekako mržnjo do risanja in pokazati ne bo imel nikakoršnih posebnih vspehov, češ, učenci sicer večkrat rišejo ali le na ploščico, da se seveda vsa umetnost in spretnost učenčeva hitro zopet izbríše.

Pravdati se nam bode težko s prvim kakor z drugim učiteljem, kajti oni trdi, da so njegovi učenci nadarjeni, da lahko posnemajo težke vzorce, a ta je mnenja, da tudi ploščica zadostuje, da se doseže smoter, ki je določeu po učnem načrtu.

Poglejmo si torej ta načrt natančneje in vprašajmo, kaj nam veleva.

Smoter risanju je: Spretnost v pravilnem poučevanju in risanju priprostih geometričnih oblik; znanje najpriprostejših teles in njih ploskev. Po zakonitih določbah torej gradivo tega predmeta ni tako obsežno, da bi se smoter doseči ne mogel, le treba je, da bi se zjedini pri izbiranju snovi in o metodi. Na najnižji stopnji, to je v prvem in drugem šolskem letu, se po novejših ukazih risanje ne uči kot samostalen predmet, pač pa na srednji in višji stopnji. Poprej smo risali na nižji stopnji v zvezke na podlagi pik po 1cm daljave, a v višjih razredih so se rabile pike po 2cm in 4cm daljave in dolgo se je trdilo, da se risanje brez pik sploh obravnavati ne more. Leta 1880. ali 1881. je nastopil učitelj, ki je, kako se mi dozdeva, služboval takrat v Studencih pri Mariboru, pri okrajni učiteljski konferenciji in zastopal mnenje, da bi se stigme iz šole odpravile in da bi se risalo na gladke tablice in na prazni papir. Toda ta mož je takrat s svojimi nazori popolnoma propal in nekateri tovariši so se celo rogali njegovim idejam. Danes pa ima omenjeni tovariš za takrat storjeno mu krivico popolno zadoščenje, kajti v novejšem času so se stigme odpravile. Stopimo risanju nekoliko bliže in vprašajmo se, kje vzamemo snov, ko začnemo z risanjem in katerih metodičnih potov se držimo, da dosežemo učni smoter.

Risati začnemo že na najnižji stopnji in snov zajemamo iz raznih predvaj za pisanje in iz nazornega nauka.

Učenci se že prve dni seznanijo s stranmi, vogli in robi table in ploščice in poskušajo pod vodstvom učiteljevim delati pike, stoječe, ležeče in sloneče črte. Vežejo že tudi stoječe z ležečimi in poševnimi, da nastanejo koti. Vadijo se dalje v raznih okroglinah za poznejše oblike črk, ter delajo križe in obročke.

Vse te vaje imajo sicer v prvi vrsti namen, pripravljati učence na pisanje črk in grafičnih znakov za računanje, pa vendar smelo trdim, da so tudi že prve in dobre vaje za risanje. Učenci si bistrjo oko, vadijo roko, ter spoznavajo in razločujejo razne oblike. Po teh vajah ima učitelj seznaniti učence z različnimi črkami in v to svrhu si naj izbere takoimenovane „normalne besede“, dotične stvari pa porabi za nazorni nauk, n. pr. za „i“ se vzame igla, za „u“ ura, za „m“ miza, za „l“ lestvica, za „b“ bič, za „h“ hiša, za „v“ vilice ali vile, itd.

Po dovršenem obravnavanju se naj te reči rišejo, seveda v najpriprostejši obliki.

Tako risanje oživi in olajša pouk, zbuji veselje in zanimanje do predmeta, vabi učenca k posnemanju in tako k samodelavnosti; pomaga pa tudi učenčevemu spominu, da obdrži črke v spominu in jih ob priložnosti reproducirati zamore.

Koliko dobrega torej, in vrh tega smo storili precejšnji korak naprej za poznejše prostoročno risanje.

Razven navedenih rečij, po kojih smo segli pri normalnih besedah, vzamimo še iz nazornega nauka podobo križa, omrežja pri oknu, zastave, tehtnice ali vage, stola, okvirja pri zrealu ali podobi, omare, peči, itd. Tudi nekatere pismenke velike abecede se dajo prav lepo porabiti. Tako risanje ne dela učencu nikakoršnih težav, kajti znano nam je dovolj, kako rad prime otrok za kredo in svinčnik, predno še prestopi šolski prag.

(Konec pride.)

Društveni vestnik.

Črešnice pri Celju. (O glavnem zborovanju učiteljskega društva za celjski in laški okraj dne 3. januarija meseca t. l. [Konec.]) Iz obširnega tajnikovega poročila dovoljujem si poročati nastopno: V začetku leta je bilo 0 častnih in 54 pravih udov; v zborovanju dne 1. aprila meseca je bil predsednik, tovariš Anton Brezovnik, zaradi svojih zaslug za slovensko šolstvo sploh, osobito pa za prosphe društva imenovan častnim članom, med letom je društvu pristopilo 9 pravih udov; vsled smrti je društvo zgubilo 1 uda, namreč blago gospo Knaflič-evo, in vsled preselitve v drug okraj tudi 1 uda. Tedaj šteje društvo v početku novega leta 1 častnega uda in 61 pravih udov, med katerimi je tudi letos 10 cenjenih tovarišic. V celem letu je bilo 8 zborovanj, ki so bila tako dobro obiskana, kakor menda poprej še nobeno leto ne, kar društvo obstoji. Pri vseh osmih zborovanjih je bilo 266 udeležencev, torej jih pride na jedno zborovanje povprečno 33. Udeležba gledé na posamezne ude je bila nastopna: pri vseh osmih zborovanjih je bilo navzočih 7 (tovarišica Kovačič in tovariši Krajnc, Logar, Stukelj, Šah, Vrečer st. in tajnik), pri sedmih 4, pri šestih 6, pri petih 10, pri štirih 7, pri treh 7, pri dveh 6, pri enem 7, pri nobenem 5. Pri tej priliki je treba povdarjati, da je več udov pristopilo med letom, oziroma še le proti koncu leta in da je velika večina onih, katerih ni bilo pri vsakem zborovanju, izostajalo le vsled bolezni ali drugih popolnoma opravičenih razlogov. Z veseljem konstatujem, da mi je bilo letos čast med one ude, ki niso izpustili nobenega zborovanja, zabilježiti p r v o k r a t tudi jedno zastopnico krasnega spola. Nezastopane so ostale te-le šole: v celjskem okraju zopet jedino Doberna; v laškem pa Sv. Jedert, Jurkloster, Sv. Katarina, Sv. Miklavž in dekliska šola v Trbovljah. — Pri posameznih zborovanjih je bilo 10 raznih podavanj, oziroma poročil; na vrsto je prišla obilica društvenih reči, izposlovalo se je

več nasvetov in iz vprašalne skrinjice se je reševalo 13 vprašanj. Društvo se je trudilo za gmotno podporo „Knjižnice za mladino“, za nje duševno podporo se je pa ustanovil poseben književni odsek, čigar pravila so bila svoj čas priobčena v „Popotniku“. Za „Popotnik-ove“ namene se je po poverjeniku tovarišu Brinarju nabralo fl. 6-50. — Petje se je v pretečenem letu še precej pridno gojilo, a bilo bi se lahko še bolj. Mi učitelji smo v prvi vrsti poklicani, da gojimo in širimo lepo petje. Z ubranim petjem si lahko pridobimo srce našega naroda od prostaka do veljaka. — K sklepu svojega poročila tajnik naglašá, da ni dovolj, ako storimo svoje dolžnosti v šoli, ampak, če nam je res na tem, da si pridobimo svojo čast, svoj ugled, svoje pravice, če si hočemo zboljšati gmotno stanje, moramo se podati v javno življenje in z vso odločnostjo zastopati naše interese. K temu nam je pa v prvi vrsti treba dobre organizacije, katere temelj so pa ravno učiteljska društva. Ne samo nekateri, ampak vsi združimo svoje moči, vsak posameznik stori svojo dolžnost v prosphe naše stvari. Navdušujemo drug drugega v boju za naše težnje. Ne imejmo le svoj lastni „jaz“ pred očmi, ampak, vsaj malo se žrtvovati, to naj bo vsak pripravljen. Bodimo neustrašeni, neomahljivi in vztrajni. Nihče naj ne reče, češ, dovolj sem storil, zdaj naj delajo še drugi. Ne, dovolj si storil takrat, ko si opešal, ko ne moreš več storiti. Mnogo dela nas še čaka: v celjskem okraju je še okoli 15, v laškem celo nad 20 tovarišev (ic), ki še niso udje društva. Je li to prav? Nekateri naj žrtvujejo svoje moči nalik bučelicam - delavkam, a drugi naj nalik trotom brez dela uživajo sad našega truda? — V društvenih pravilih tudi čitamo, da vsak šolski prijatelj, ki plačuje določeno društvenino, postane lahko podporni član. Kako, da te vrste udov naše društvo ne šteje nobenih? Ali res nimamo nobenih prijateljev? O pač, imamo jih, samo pobrigajmo se za nje.

To je kratek osnutek tajnikovega poročila, ki se je vzelo z navdušenjem na znanje. — Blagajnikov račun kaže gl. 76'80 dohodkov in gl. 79'74 stroškov; pregledovalcem računov se izvolijo: tovarišica Böhm in tovariša Munda in Recelj.

Predno se preide k volitvi novega odbora, se predsednik srčno zahvali vsem odbornikom, da so ga vsestransko podpirali, kakor tudi vsem udom, da so marljivo dobajali k zborovanjem in skrbeli za duševno hrano. Naglaša pa, da vsled bolehnosti nikakor ne more več sprejeti predsedništva. Istotako tovariš Gradišnik odkloni eventualno izvolitev.

V novi odbor so bili izvoljeni: predsednik Ivan Stukelj; podpredsednik: Anton Brezovnik; tajnik: Frančišek Brinar; blagajnik: Lovro Šah; knjižničar: Frančišek Krajnc; pevovodja: Anton Munda; odbornika: Terezija Kovačič in Anton Gnuš.

Po dolgem obotavljanju in vsestranskem prigovarjanju sprejme tovariš Stukelj predsedništvo; s prisrčnimi besedami se zahvali za zaupanje ter prosi za vsestransko podporo.

Društvenina za tekoče leto ostane 1 gl. in naroč se isti listi, oziroma knjige, kakor lani, namreč: „Popotnik“, „Učiteljski Tovariš“, „Ljublj. Zvon“, „Pedagogični letnik“ in knjige „Slovenske Matice“.

Iz vprašalne skrinjice se rešuje nastopno vprašanje: „Katere letošnjih Mohorskih knjig razven Kalendarja še niso sposobne za šolarsko knjižnico?“ Večina se strinja z tovarišem Brezovnikom, ki je mnenja, da naj se sprejmejo vse.

Prihodnje zborovanje 7. februarja meseca t. l.
Brinar, zapisnikar.

Iz ljutomerskih goric. Ljutomersko učiteljsko društvo je imelo dne 3. decembra mes. svoj glavni zbor, katerega se je udeležilo 14 članov; predsedoval je gospod nadučitelj Robič.

I. Prečita in odobri se zapisnik zborovanja dne 5. novembra meseca.

II. Predsednik naznani sledeče dopise: a) „Zaveza“ pozivlja učiteljsko društvo, oziroma odbor, naj sklene izjavo proti „Slovcu“. Razgovora se udeležijo gg. predsednik, Karba in Křyl ter se sklene jednoglasno, da se ljutomersko učiteljsko društvo, katero deluje z tuokrajno čast. duhovščino v najboljšem sporazumljenju, nikakor ne more ozirati na prepis, ki ga ima „Učit. Tovariš“ s „Slovcem“.

b) Štajerska vrtnarska družba pozivlja učiteljsvo in prijatelje vrtnarstva k pristopu.

c) Štajerska učiteljska zveza poroča o sklepih v zadevi osnove bolnišne blagajnice za štajersko učiteljsvo. — Dotični podatki posameznih članov se dopošljejo zvezi.

III. Predsednik poroča o delovanju društva za leto 1896. Društvo je imelo 40 zborovanj, pri ka-

terih smo slišali 7 prednašanj in 9 poročil o pedagoških in drugih šolskih stvareh in izposlovali smo 6 slučajnih nasvetov. Najveselejši dogodek v minulem letu je bil praznik naše dne 11. junija meseca sijajno uspele 25letnice, katera nam vsem ostane v najprijetnejšem spominu. Priznati moramo, da so člani vsa zborovanja precej marljivo obiskovali in se za društvo hvalevredno zanimali. Svojo poročilo završujoč, pozivlja predsednik vse člane: „Delujmo s združenimi močmi naprej kakor do zdaj za prosep našega društva, za našo stanovsko čast in za našo boljšo bodočnost!“ (Občno odobravanje.)

Gospod Karba poroča o gmotnem stanju društva, katero je imelo 35 gl. 96 kr. izdatkov in 31 gl. dohodkov, torej primanjkljaja 4'96 gl. Račun se odobri.

IV. Vrši se volitev novega odbora za leto 1897. Dosedanji odbor (predsednik Robič, namestnik Křyl, blagajnik Karba, tajnik Čeh) se zopet izvoli ter se mu izreče priznanje in zahvala za njegovo trudljivo poslovanje.

V. Gospod Zacherl nasvetuje izdatnejšo pomnožitev društvene knjižnice. Predsednik izjavi, da bo skrb odbora, v tej zadevi nekaj ukreniti, da se bo omogočilo nakupovanje primernih knjig za društveno knjižnico. — Sklene se potem naročitev dosedaj naročenih časopisov: „Popotnik“, „Učiteljski Tovariš“ in „Schule und Haus“. S tem je bil glavni zbor završen.

Prvo zborovanje v novem društvenem letu bilo je dne 7. januarja meseca. Prisotnih je bilo 18 članov in gospod Serajnik (Runečki) kot gost. Predsednik nadučitelj Robič otvori zborovanje s prijaznim pozdravom.

Poprej ko se preide k dnevnemu redu, izrazi gospod nadučitelj Vauda imenom društva iskreno sožalje gospodu predsedniku, kateri obžaluje zgubo svoje ljubljene hčerke Trezike, ki je dne 31. dec. meseca v Gradcu sklenila svojo še zelo mlado življenje. Predsednik se ginjen zahvali na tej tolažilni izjavi zbranega učiteljsstva.

I. Prečita in odobri se zapisnik zborovanja dne 3. decembra meseca.

II. Predsednik naznani sledeča dopisa: a) Pedagogičsko društvo v Krškem pozivlja k pridobitvi novih udov, oziroma naročnikov društvenih knjig.

b) Goriška tiskarna (A. Gabršček) pozivlja k naročitvi „Popotnik-ovega kalendarja“ ter priporoča svoje tiskovine in opozarja na „Knjižnico za mladino“.

III. Gospod nadučitelj Vauda govoril je prav zanimivo o laži in lažnjivosti ter o vzgoji k resničnosti. Pokazal nam je na nekaterih slučajih, kako je učitelju-vzgojitelju proti laži in lažnjivosti pri otrokih ravnati. Tudi gg. Křyl, Schneider in Pušenjak Toma so nas seznanili s svojimi dotičnimi izkušnjami.

IV. Iz vprašalne škrinjice smo obravnavali sledečo vprašanje: „Ali je mogoče — in če, s kakim postopnjem — na podlagi sedanjih nemških slovnice na naših šolah doseči učni smoter v nemščini?“ Poročevalec gospod nadučitelj Pušenjak povdarja, da to vprašanje zahteva temeljitega premetovanja, ker o njem ni najti nikjer prav jasnih zakonitih določb, torej poročevalcu ni možno, na to še ne zrelo vprašanje dati pozitivnega odgovora. Vnela se je potem kaj živahna razprava (gg. Vauda, Křyl, Zacherl, Schneider, Čeh, Karba, predsednik in poročevalec), ki je končala s sklepom, da se izroči to vprašanje posebnemu odseku v presojevanje in poročilo. V ta odsek se izvoljo gg. Pušenjak, Vauda in Karba.

Iz Slovenske Bistrice. Poročati mi je o dveh zborovanjih našega društva v Slov. Bistrici. Pri prvem — 12. novembra meseca m. l. — je podaval gospod Svetlin jako zanimivo „Iz socijalne pedagogike“, gospod Koropec pa je z živo besedo poročal kot delegat o zborovanju Zaveze v Opatiji. Gospod predsednik se je izkazal, da je plačan prispevek Zavezi za leta 1894, 1895 in 1896, dočim bi še bili po objavljenem računnu vse na dolgu. Prečitale so je še poročilo o odborniški seji učit. društva in prereševalo se končno vprašanje naše škrinjice: Zakaj učenci ne pozdravljajo, kako bi se doseglo, da bi to storili in katere pozdrave naj rabijo? — Gospod Polanec je odgovarjal iz lastne skušnje prav dobro, ostali pa so se udeleževali debate. Ker pa to vprašanje zasluži poseben članek, ne bavim se tukaj dalje z njim.

Pri drugem zborovanju, vršečem se 7. januarja meseca t. l. počastila nas je gospica Valenko iz Vurberga. Naši pevci so izborno zapeli „Pri zibelci“

in „Moj dom“. Gospod Vodenik S. je govoril o „učitelju-politiku“. Burno priznavanje je pričalo, da je zadel večinoma pravo struno. Vsled dopisa „Zaveze“, tičoč se tistega mnogoimenovanega mosta, se je po živi debati sklenila izjava proti neprijaznemu nam listu. Dopis Ormožkega učit. društva, naj bi se pri nameravani ustanovitvi bolniških blagajnic zahtevala administrativna ločitev slovenskega dela dežele, rešil se je takó, da bomo pač zahtevali svoje zastopnike v dotični odbor, na koje bi se moralo povsem pravično ozirati, da pa nismo za imenasto ločitev, ker se nam ne zdi lahko mogoča. Poročilo gospoda predsednika o društvenem delovanju v preteklem letu se je vzelo na znanje in z veseljem sprejelo poročilo, da nam je pristopil vzorni kmet, veleposestnik gospod Mlakar iz Hošnice kot podporni ud društva, ki deluje in se bori za napredek šolstva in blagor našega stanu. Govorilo se je nadalje o 25letnici društva. Slavnost je določena na 10. dan junija. Slavnostni govornik gospod Černej; gospica Ana Osana pa bo pri koncertu deklamovala. — Natančnosti se objavijo o pravem času. — Iz vprašalne škrinjice: Ali bi ne kazalo, namesto „desetvinarski novci“ rabiti izraz „desetica“ — analogno „dvajsetica“. Gotovo. O tem spregovorimo pri uradni konferenciji. Tovariši tudi Vi! — Vprašanju, ne bi li kazalo izstopiti iz družbe sv. Mohora, odgovori se negativno in sklene le primerna izjava odboru. — Pritrdi pa se jednoglasno (!), da ni prav, če nekateri udje med zborovanjem šepetajo in norce brijejo ter tako motijo podavanja.

Po vsprejemu računa so se izvolili: načelnik: gospod Polanec, namestnik: gospod Sobati, tajnik: gospod Vodenik S., blagajnik: gospod Reich, pevodja: gospod Vobič, odborniki pa gg. Kristl, Svetlin in gospica Negovetič. Prihodnje zborovanje meseca marca. Černej.

Listek.

Iz planinskega raja.

IV.

O luninem svitu.

„Barbari devetnajstega stoletja! — Gratias tibi, o Romane, za ta izraz, ki mi še dandanes prav prihaja, ko pišemo 2500 po Kr.

Ni li to barbarsko, da se je v 19. stoletju po državnem šolskem zakonu določilo, da imajo učitelji dobivati plačo, s katero bodo lahko sebe in svojo družino stanovsko preživljali, a ta zakon jim je ostal sama obljuba, le beda in stiska je spremljala učiteljstvo proti koncu tega stoletja, ki se je bahato nazivalo „prosvitljeno“. —

Ali ni to barbarsko, da se učitelj z duševnim delom stavi nazaj pod plačo navadnega delavca.

Barbarsko je že, primerjati duševno delo učiteljevo z delom priprostega rokodelca.

Bahačilo se je to stoletje s svojo kulturo, ki jo je nosilo tja med barbare tedaj še temne Afrike, a učiteljem ni privoščilo dostojne plače za njihovo delo, s katerim so širili prosveto med najnižje sloje domačega naroda, da se ta ni sam pobarbaril. In to naj se ne imenuje barbarsko?

Barbarsko je, da so pošiljali nekatere učitelje v puste hribe, tačas še malo obljudene, ter jih tam pustili celo življenje, da so stradali telesne in duševne hrane.

Kaj ni to barbarsko, da so morali učitelji v takih odljudnih krajih pristradati višje omiko za

rodno deco, ker niso imeli premoženja, da bi ga jej po smrti prepustili.

Barbarsko je bilo, da se je na jedni strani stene bojevalo proti protekciji, na drugi pa se je prezirala sposobnost, službena starost priletnih učiteljev proti mlajšemu učiteljstvu.

Barbarsko je, da se je učitelj, že starček, silil službo opravljati do skrajne onemoglosti.

Barbarsko je, da se je moral učitelj na svoje stroške dalje izobraževati, ne da bi se mu zato povišala plača, ali da bi imel vsaj upanje do boljše službe.

Barbarsko je, da so se prezirali in preganjali učitelji, ki so svojemu narodu živeli z dušo in telesom, a protežirali učitelji-tujci.

Kaj drugega kakor barbarsko je, da bi moral učitelj kot državljan v politični stvari molčati.

Učitelj našega stoletja je pa pravi gentleman in lord. Ta uživa zlato svobodo za svoje v resnici specifično težavno duševno delo. Oj, ko bi bili že v 19. stoletju imeli nam znani elektrofotografski stroj, s katerim se fotografujejo možgani pri živem človeku, ter se natančno meri obraba možgan pri duševnem delu, tedaj bi bili pač spoznali, kako brutalno je bilo, da je moral učitelj kot nekak motor vrteti in goniti v šoli po več ur na dan toliko duševnih strojkov v učenčevih glavah. Ni čuda, da so onemogli možgani izpivali učiteljem telesno moč in zdravje, da jih je mnogo in mnogo moralo v prezgodnji grob. Da pa naši učitelji niso

duševno preobloženi, loči se vse učiteljstvo v dve polovici; prva opravlja službo jedno leto, druga pa počiva, ter porablja ta čas za svoje nadaljnje izobraževanje ali pa potovanje. Tako se čredijo leto za letom. S čilim duhom, čvrstim telesom potem nastopajo in opravljajo svojo službo. Koliko se tudi dandanes loči ljudsko-šolski pouk od onega v 19. stoletju. Tu je svoboda doma. O poletnem času ob ugodnem vremenu se pouk vrši pod milim nebom med košatim drevjem prekrasnih šolskih vrtov. Učitelj 19. stoletja pa je bil vsled nesrečnega birokratizma rob, učenček pa robček.

Barbari devetnajstega stoletja! — —

* * *

O mraku je na oknu slonel zgodovinar iz leta 2500 po Kr. Ravnokar je bil vstal od pisalne mize dokončavši zgodovinsko delo: „Učiteljstvo v drugi polovici 19. stoletja v Avstriji“. Luna mu je prijazno sevala na njegovo visoko čelo. Premišljujoč pretužno gmotno stanje tedanjih avstrijskih učiteljev, silila mu je ogorčenost na dan in izraževal se je v svojem samogovoru, kakor je doslovno zgoraj natisnjen.

Precej barbarski zveni ta listek, kajne? Častiti gospod urednik, a ne da bi ga zato vrgli v koš! Kaj se če, kar v devetnajstem stoletju ni lepo ali nepravično, to je leta 2500 po Kristusu naravnost barbarsko. Svantevidsky.

Dopisi in razne vesti.

Iz mariborske okolice. (Hospitacija.) Bila je to že četrta, katere se je pa v kljub čmernemu vremenu in drugim — zaprekam udeležilo v četrtek dne 4. t. m. 30 oseb, kar pač jasno kaže, da tovariši bolj in bolj uvidevajo važnost hospitovanja. O cenjenih tovarišicah pa tega trditi ne morem; celo jeden neučitelj (gospod Turner) je prišel poslušati, a učiteljice ni bilo niti jedne. Iste pravice — iste dolžnosti! Da so nas počastili s svojim prihodom gospodje sosed: Svetlin, Vobič in Černež, nas je srčno veselilo. Tudi gospod nadzornik, ki je sprožil in uresničil to srečno idejo, kateri deluje za napredek šole s tako gorečnostjo, kakor ljubeča in modra mati za blaginjo svojega nadepolnega deteta, tudi on nam je pomnožil veselje in navdušenost s svojo navzočnostjo. Nekaj po deveti uri smo bili zbrani v tretjem razredu četirirazrednice v Framu, kjer nam je podal gospod Pučelik učno sliko. Akoravno gospod podavatelj do dobrega zasluži, da bi ga dostojno hvalil, vendar to opustim, ker se boljše pohvali sam s tem, da objavi celo sliko, na katero že zdaj opozorim „Popotnik-ove“ bralce. Ni se mi torej treba baviti natančneje z obravnavanimi pred-

meti, le na kratko popisem, kakšen utis je napravila slika na-me. Pri vseh predmetih so se uporabljale formalne stopnje, in konečni vspeh je živo pričal, kolike važnosti da so. Pouk se vrši gladko, naravno, zanimanje raste, pazljivost je neprisljuna in trajna. Najbolj mi je ugajala obravnava drugega predmeta: „Čudna skrinjica“. Posebno pripravljane je učence tako zanimalo, da jih je bilo veselje poslušati in — gledati. Na obrazih se jim je zibalo mirno veselje in zrcalila ona blažena zadovoljnost, katere ne bi smeli pogrešati niti pri odraslih, še manj pa pri otrokih. Saj jim ponudi pozneje resno življenje veliko kupo bridkosti, ne kalimo jim torej radosti že v naj srečnejši dobi, ne vlivajmo jim z osornim, brezčutnim ali lahkomišelnim postopanjem v mlada, rahla srca trovila, ki ja otrpne ali napolni z morečo obupnostjo —; za to skrbijo že nekateri stariši in tudi drugi činitelji. Gospod Pučelik zna najti pot do otroških src in če malce svoje občevanje z učenci omili, imel bo morda še večjo oblast do njih.

Učitelj naj ne pili samo razuma, ampak naj blaži tudi srce. Gregorčič-eve besede

„Po glavah svetlo je in jasno,
A v srcih zimsk je mraz in mrak;
Tam ne poganja cvetje krasno,
Tam ne odmeva spev sladak.“

naj so nam svarilo.

Ob koncu pouka so zapeli učenci pesem „Triglav“ čisto in z vidnim navdušenjem. Ko so učenci odšli, pričel se je mej učitelji živahni razgovor, iz katerega je bilo posneti, da je bil gospod Pučelik kos svoji nalogi, in da je prirejanje hospitacij izvrstna misel.

Gospod nadzornik je celo izrekel sodbo: „Jedna hospitacija je več vredna, kakor cela glavna učiteljska konferencija.“ Da se nas torej pri prihodnjem hospitovanju še več snide. C.

(Nova šola.) C. kr. šolski svet štajerski je odredil, da se ima v Letušu, šolski okraj Vranski, ustanoviti samostalna jednorazredna ljudska šola III. plačilnega razreda, katera bode podrejena krajnemu šolskemu svetu v Braslovčah.

(„Šolski dom“.) V Gorici namerava, kakor poroča „Soča“, zidati konsorcij 10 gospodov „šolski dom“. Grof Alfred Coronini je izročil v ta namen 1000 gld.

(Učiteljice ročnih del) in osobito kandidate inje poučevanja v tem predmetu povpraševale so toliko po terminologiji za svoj predmet in prosile za njo, da sva se, čeravno ne rada, odločila, sestaviti mal „Nemško-slovenski slovarček v porabo pri pouku v ženskih ročnih delih“. Knjižica se začne v kratkem tiskati. Da bi vedela, koliko iztisov bode treba in da se določi cena tako, da ne bode izgube, prosiva, naj se v kratkem zgłosi, kdor želi izvod omenjenega slovarčka. Cena mu bode na okrog 1 K. Če se oglasi večje število naročnic, se bode cena znižala. Naroča se z dopisnico pri podpisancih.

V Mariboru, dne 6. februarja meseca 1897.

Henrik Schreiner
c. kr. ravnatelj.

Dr. Janko Bezjak
c. kr. profesor.

Premembe pri učiteljstvu. Gospica Ana Wessner, podučiteljica na vodenski dekliški šoli v Trbovljah, postala je učiteljica ravno tu. Dalje so učiteljem imenovani: na ljudski šoli na Zidanem mostu trboveljski učitelj, gospod Ivan Logar, na ljudski šoli na Sladki gori g. Ferdo Rosenstein, dosedaj podučitelj v Čadramu, v Čadramu pa gosp. Ludovik Černej, podučitelj v Makolah. — V svojih službah so potrjeni kot podučitelji oziroma podučiteljica: gospica Angela Milčinski v Središču; gg. Anton Aparnik v Vidmu, Rajko Vrečer in Andrej Žmave v Grižah pri Celju, Ivan Kvac v Št. Martinu v rožni dolini, Bogomir Rosmann pa v Vuhredu;*) g. Leopold Voller

*) Upamo, da ti gospodje sedaj kar pristopijo društvu „Selbsthilfe“.

imenovan je za stalnega podučitelja na nemški ljudski šoli v Brežicah. — Nadučitelj v Frankolovem, gosp. Filip Koderman, stopi v stalni pokoj.

Pedagogiški razgled.

Čehi so nam tudi v pedagogiki lahko vzor. Taka delavnost in požrtvovalnost za šolo in domovino se kmalu ne najde, kakor vlada v učencih slavnega Komenskega. Seveda se razvoju češkega solstva marsikatera sila upira.

Sploh pa uživa učiteljstvo mnogo ugleda. V Hlavnovu so meščani nadučitelju povodom petnajstletnice njegovega delovanja uprizorili bakljado, koje se je udeleževal krajni šolski svet, občinski odbor, šolska mladina in mestna društva.

Poljaki se le polagoma budijo iz spanja. Sicer je tudi poljskih učiteljev, koji se trudijo za razvoj šolstva, a vendar se to ne more nasrkati pravega življenja. V Galiciji je še 16 okrajev, ki imajo do 90% analfabetov. V jednom rusinskem okraju pišete izmed sto žen samo dve, a mož pet. V Krakovem je 33% analfabetov žen in 26% mož, a v okraju Krakovskem je še danes 60% analfabetov.

Šolstvo v Peterburgu se prav lepo razvija. Sedaj je tam 174 šol za dečke, 151 jih služi ženski naobrazbi, 3 pa so mešovite. Za vse te šole skrbi mesto. Vrh tega še vzdržuje 2 šoli gubernijsko zemstvo, jedno pa cerkev. 6 šol vzdržavala so razna društva. Nedeljskih šol je 19. Pahajalo je te šole 9688 učencev in 8398 učenk. Učitelj je bilo do letošnjega leta 414. Za vse šole potrosilo se je v lanskem šolskem letu 672.529 rublj. in 93 kop.

Ruski kmetje in šola. V novgorodskeje guberniji so kmetje oslavili kronanje svojega carja s tem, da so v desetih vaseh upeljali obvezno poučevanje mladine. Obvestili so o tem carja, kateri je na isto listino zapisal lastnoročno: „Z zadovoljenjem sem to prečital in srčno se zahvaljujem.“

Umrljivost šolske dece. Po statističnih podatkih umre v 7. letu svoje starosti 1·2% otrok, a v 14. letu samo 0·4%. V 7. letu umre izmed 80 otrok jeden, v 14. od 232 dečkov, 200 deklic po jeden. Od 15. do 20. leta rastejo števila slučajev na 0·5% do 0·8%. Tudi tu pomira več deklic nego dečkov.

Učiteljske plače so v Galiciji najmanjše po vsem Avstrijskem. Največ dobivajo učitelji v Lvovu in Krakovu (800 do 900 gld., kvinkvenke po 50 gld.). V drugih večjih mestih prejemajo le 700 gld., a največ 1000 gld. Poleg stanovanja in koščeka vrta dobivajo učitelji v nekaterih vaseh samo po 300 gld., a mlajši učitelji le 60% plače starejih.

O evropskem šolstvu piše poljska „Škola“: Levasseur sestavil je sledeče razmerje šol v raznih državah: Francoska s 38 milijoni prebivalcev ima 151.850 učiteljev in 81.897 šol; Nemčija s 47 mil. prebivalcev 122.462 učit. in 47.391 šol; Anglija s 35 mil. prebivalcev ima 45.434 učit. in 19.498 šol; Italija s 30 mil. prebivalcev 54.193 učit. in 52.639

šol; Rusija s 87 mil. prebivalcev ima 34.486 učit. in 49.970 šol; Španija s 18 mil. prebivalcev 38.450 učit. in 9550 šol; Belgija in Holandija s 10 mil. prebivalcev 15.192 uč. in 4213 šol; Švicarsko ima 3 mil. prebivalcev 9239 uč. in 5088 šol. Ni brez zanimivosti primerjati ta števila. Drag. Pf.

Tovariši in tovarišice, kupujte in naročajte „Knjižnico za mladino“ in „Popotnikov koledar“ za 1897. l.

Št. 95.

Razpis natečaja.

(Nadučiteljsko, učiteljsko in podučiteljska mesta.)

V celjskem političnem okraju popolniti je sledeča izpraznjena učna mesta definitivno eventualno tudi provizorično:

V celjskem šolskem okraju (okolica):

1. Mesto nadučitelja na dvorazredni ljudski šoli v Frankolovem, pošta Vojnik, III. plač. razred.
2. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Dramljah, III. plač. razred in prosto stanovanje.

V šolskem okraju Vranskem:

3. Podučiteljsko mesto na šolski podružnici v Ojstrici (krajni šolski svet v Št. Jurju ob Tab.), III. plač. razred in prosto stanovanje.

V konjskem šolskem okraju:

4. Podučiteljsko mesto na četirirazredni ljudski šoli v Čadramu, pošta Oplotnica, III. plač. razred in prosto stanovanje.

V šmarskem šolskem okraju:

5. Podučiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli na Sladki gori, pošta Šmarje pri Jelšah, III. plač. razred.

V gornjegraškem šolskem okraju:

6. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Frančišku Ksaverju, pošta Ksaver v Sav. dolini, III. plač. razred.

V laškem šolskem okraju:

7. Učiteljsko mesto na četirirazredni ljudski šoli v Trbovljah, III. plač. razred in 60 gl. stararine.

Prošnjiki in prošnjice za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, katere je opremiti s spričevali zrelosti in učne usposobljenosti, nenamene vrh tega z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico), z ozirom na mesto šolskega voditelja pa tudi z dokazom usposobljenosti za subsidiarčno poučevanje katoliškega verouka, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do konca februarja meseca 1897. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Celje, dne 25. januarja meseca 1897. l.

Predsednik: Attems s. r.

Št. 63.

Opetni razpis natečaja.

Na trirazredni ljudski šoli pri Sv. Ani na Krembergu, katere se v kratkem razširi v četirirazrednico, se učiteljsko mesto z dohodki po III. plač. razredu in prostim stanovanjem (1 soba) opetno razpisuje.

Prošnjiki naj vložijo svoje prošnje, katere je opremiti s spričevali zrelosti in učne usposobljenosti ter v dokaz avstrijskega državljanstva z domovnico ali s prvim umeševalnim dekretom, do 1. dne mes. marca 1897. l. predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu Sv. Ane na Krembergu.

Zahteva se znanje slovenskega jezika.

Okr. šol. svet Čmureški, dne 31. jan. mes. 1897. l.

Predsednik.

Higijenične c. in kr. priv. šolske klopi in dovoljenje za njih ponarejanje

priporoča po prav nizki ceni tudi na obroke in pošlje razgled gratis in franco

Ivan Weixl

V Kamnici pri Mariboru n. D.

nadučitelj.

Ker nam mnogi, (dosedaj še nenaročniki) prvih dveh števil, kateri smo jim poslali na ogled, niso vrnili, smatramo jih v smislu naše opombe v obeh 1. številkah naročnikom, pošiljamo jim tudi današnje številko in druge ter jih opetno ujudno prosimo, da se nam formalno javijo za naročnike.

Vsebina. I. Naša organizacija. (Idejalist.) — II. Utrinki iz socialne pedagogike. (III.) (Brinjos.) — III. Drugi deželni jezik v ljudskih šolah na Kranjskem. (J. —k) — IV. Nekaj o risanju v ljudski šoli. (I.) (J. Lashacher.) — V. Načrt za računanje na jednorazredni ljudski šoli. (L. Lavtar.) (XXIII.) — VI. Draštveni vestnik. — VII. Listek. (Iz planinskega raja.) — VIII. Dopisi in razne stvari. — Natečaji in inserat.

Lastnik in založnik: „Zaveza“

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. (Odgov. L. A. Brože.)